

FINE ARTS

Received: August 2011
Accepted: January 2012
Series : D
ISSN : 1308-7290
© 2010 www.newwsa.com

Begüm Yalçınkaya
Onsekiz Mart University
yalcinkayabegum@yahoo.com
Canakkale-Turkey

ÇALGI EĞİTİMİNDE ETÜT YAZMA MODELİ

ÖZET

Bu araştırma, çalgı eğitiminde önemli bir materyal olan etütlerin, bilimsel bir yaklaşımla bestelenmesine yönelik bir model oluşturulması amacıyla yapılmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda geliştirilen "Etüt Yazma Modeli"nde, Taba-Tyler Program Geliştirme Modeli esas alınmıştır. Etüt Yazma Modeli temelde; ihtiyaçların belirlenmesi ve değerlendirilmesi, hedeflerin belirlenmesi, içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi, öğrenme yaşantılarının seçilmesi ve düzenlenmesi, etütlerin bestelenmesi, denenmesi ve değerlendirilmesi basamaklarından oluşmaktadır. Bu yönüyle araştırma betimsel nitelikte bir çalışmadır. Araştırmada Etüt Yazma Modeli'nin oluşturulmasına ilişkin verilerin elde edilmesi amacıyla genel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Çalgı Eğitimi,
Etüt Yazma Modeli, Etüt Besteleme,
Taba-Tyler Program Geliştirme Modeli.

ETUDE WRITING MODEL IN INSTRUMENT TRAINING

ABSTRACT

This study has been conducted in an attempt to establish a model for the composition of etudes which are significant materials in instrument training in a scientific approach. "Etude Writing Model", developed in line with the objective that is set, was based on Taba-Tyler Curriculum Development Model. In principle, Etude Writing Model comprises of stages such as determination and evaluation of needs, setting the goals, selection and arrangement of the content, selection and arrangement of the learning experiences, composition, trial and evaluation of etudes. From this aspect, this is a descriptive study. General scanning method was used in the study in order to obtain the data required to create the Etude Writing Method.

Keywords: Music Education, Instrument Training,
Etude Writing Model, Etude Composition,
Taba-Tyler Curriculum Model.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Çalgı eğitimi; genel, özengen ve mesleksi müzik eğitiminin en önemli boyutlarından birisidir. Müzik eğitiminde belirlenen amaca, kullanılacak bir çalgı yardımıyla daha kolay ve sağlıklı bir biçimde ulaşmak mümkündür. Çalgı eğitimi, öğretmen ve öğrenci arasında bireysel olarak gerçekleşen ve planlı olarak yürütülmesi gereken bir eğitim sürecidir. Bu süreç içinde öğrenci, çalgı hakkında teknik bilgi ve becerileri kazanmakla birlikte, müziksel gelişimini de artırmaktadır (Yalçinkaya, 2002: 354).

Çalgı eğitimi sürecinde çeşitli problemlerle karşılaşmak olağandır. En çok karşılaşılan problemlerin başında ise teknik güçlükler gelmektedir. Çalgı eğitiminde karşılaşılan teknik ve müziksel sorunların çözülmesinde etüt önemli bir materyaldir. Etütler, eğitimin başlangıcından ileri aşamalarına kadarki sürecin bütününde çalgı tekniğine ilişkin becerilerin oluşturulması amacıyla kullanılmaktadır.

Etüt, genellikle sıkça karşılaşılan önemli zorlukları yenmek ve belirli bir teknik beceriyi mükemmelleştirmek amacıyla pratik yapma materyali sağlamak için tasarlanmış, sözsüz müziksel kompozisyonudur (<http://en.wikipedia.org>). Etütler aynı zamanda, çalgı tekniğini ustalık düzeyinde geliştirmekle birlikte, müzikal değerlere de ağırlık veren, araştırmacı nitelikte olgun alıştırma parçalarıdır (Say, 2005: 190).

Etüt özelliği taşıyan eserlerin başlangıcı 15. yüzyılda org öğretiminde kullanılmak üzere yazılan eğitsel parçalara dayanmaktadır. Bu eğitsel parçalar ilk etüt örnekleri arasında kabul edilmektedir. Bu örnekler, zaman içerisinde gelişim göstererek prelüd, toccata ve benzer özgür formları andıran, dolayısıyla "kompozisyon" değeri taşıyan kısa eserlere dönüşmüştür (Say, 2005: 190).

Etüt yazma geleneği, 19.yy'ın başlarında, piyanonun hızla artan popüleritesi ile ilerleme göstermiştir. O dönemin çoğu etüdü, özellikle Carl Czerny ve Muzio Clementi'nin besteleri, hâlâ eğitim materyali olarak kullanılmakta ve Frédéric Chopin, Franz Liszt, Claude Debussy ve Charles-Valentin Alkan gibi bazı büyük bestecilerin etütleri de bugünkü konser repertuarında önemli bir yer tutmaktadır. 20.yy'ın bestecileri; eski geleneğe bağlı etütler (György Ligeti), tamamen alışılmışın dışında bir teknik gerektiren etütler (John Cage) ve alışılmadık akıcı bir teknik gerektiren etütler bestelemişlerdir (<http://en.wikipedia.org>, 2011).

Etütler bir ya da birkaç tekniğe yönelik yazılmış küçük çapta eserler olabildiği gibi; geniş, derin bir müzikal ifade biçimi olarak da karşımıza çıkmaktadır (Onuk, 2009: 655). Etütlerin belirli bir formu yoktur. Bazen iki ya da üç bölümlü şarkı, bazen de rondo formunda yazılmış olmalarına karşın, çoğunlukla özgür formda eserlerdir (Say, 2005: 190).

Çalgı eğitiminde, konser etütlerinin haricinde, teknik olarak belirli bir düzeye ulaşmak, müzikaliteyi artırmak ve bu sayede eserlere hazırlanmak amacıyla "ön çalışma" olarak yazılan etütler, bilgi edinmek ya da bilgiyi derinleştirmek bakımından yapılan beden ve zihin faaliyetidir. Bilgi edinmek ve bilgiyi derinleştirmek ancak belirli bir plan ve programla mümkündür. Bu nedenle, çalgı eğitiminde böylesine önemli bir olgu olan etütlerin de belirli bir amaç doğrultusunda ve programlı olarak tasarlanması gerekir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Etütler, çalgı eğitimi sürecinin en önemli materyallerindendir. Bu çalışma, çalgı eğitiminde materyal olarak kullanılmak üzere yazılan etütlerin bestelenme sürecini, ilk defa metodik ve eğitsel bir yaklaşıma dönüştürmüş olması, etüt bestelemeye yeni bir yöntem getirmiş olması, oluşturulan etüt yazma modelinin tüm çalgı ve müzik

türlerine hitap edebilmesi nedeniyle geniş bir kullanım alanına sahip olması açısından önemlidir. Oluşturulan Etüt Yazma Modeli'nden, besteciler, müzik eğitimcileri ve araştırmacıların yararlanabileceği düşünülmektedir. Modelin deneyi, "Flüt Eğitiminde Geleneksel Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Oluşturulan "Etüt Yazma Modeli" ve Bu Modelle Bestelenen Özgün Etütlerin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkileri" başlıklı doktora tezinde yapılmış ve oldukça başarılı sonuçlar elde edilmiştir.

3. ANAKONU (SUBJECT)

Bu araştırmada oluşturulan etüt yazma modeli, çalgı eğitiminde materyal olarak kullanılan etütleri kapsamaktadır. Çalgı eğitiminde kullanılan etütlerin bestelenmesi, eğitici niteliğinden dolayı eser bestelemekten farklı olarak, iyi programlanması gereken bir süreçtir.

Her etüt içerdiği bir ya da birden çok teknik hedefle, öğrenci/icracının repertuarına aldığı eserlerde karşılaşabileceği pek çok güçlüğün giderilmesinde önemli rol oynamaktadır (Cüceoğlu ve Berki, 2007: 228).

Etütler incelendiğinde, her etütün farklı öğelerden oluştuğu görülmektedir. Etüt bestelerken, belirlenen öğelerin, hedeflere uygun olarak çeşitli şekillerde kurgulanmasıyla farklı etüt tasarımları ortaya çıkar. Çalgı eğitimi sürecinin parçası olarak birden çok hedefi içerebilen materyaller olan etütlerin kapsamlı ve sistemli bir şekilde yazılması gerekmektedir. Bu nedenle etütlerin, bir eğitim programı tasarımıyla oluşturulması başarılarını artıracaktır.

Eğitim programı tasarımı, bir programın hangi öğelerden oluşacağını ortaya çıkarılması sürecidir (Demirel, 2009: 47). Aynı şekilde etüt tasarımı da bir etütün hangi öğelerden oluşacağını ortaya çıkarılmasıdır. Bu nedenle, yapılan araştırmalar sonucunda, "Etüt Yazma Modeli"nin oluşturulması aşamasında bir eğitim programı modelinden yararlanılması uygun görülmüştür. "Taba-Tyler Modeli" kapsamı ve geçerliği açısından kendisini ispatlamış ve yaygın olarak kullanılan bir modeldir. Bu nedenle etüt yazma modeli oluşturulurken bu model temel alınmıştır.

3.1. Taba-Tyler Program Geliştirme Modeli (Taba-Tyler Program Development Model)

Taba-Tyler Modeli, 1950'li yıllardan günümüze kadar program geliştirme alanında yaygın görüş olarak benimsenmektedir. Model, program geliştirmede tümevarım yaklaşımını ele alan "Taba Modeli" ile "Tyler Modeli"nin ortak yönlerini birleştirerek geliştirilmiştir.

Türk eğitim sisteminde program geliştirme modeli araştırmaları kapsamında Demirel (1979) başkanlığında yapılan bir araştırmada, Taba-Tyler Modelinin eğitim sistemimize en uygun model olduğu konusunda uzmanların tamamına yakını görüş bildirmişlerdir (Alkan ve Kurt, 1998: 115). Türkiye'deki program geliştirme uzmanlarının, Taba-Tyler Modelinin belirlenen temel öğeleri kapsamı bakımından, bu modelin etkisi altında kaldıkları söylenebilir (Demirel, 2009: 58).

Etüt Yazma Modeli oluşturulurken Taba-Tyler Modeli'nin seçilme nedeni ise, bu modelin; ihtiyaçları belirleme, genel amaçları belirleme, amaçları saptama, içeriğin seçilmesi, içeriğin düzenlenmesi, öğrenme yaşantılarının seçilmesi, öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi ve değerlendirme aşamalarından oluşmasıdır.

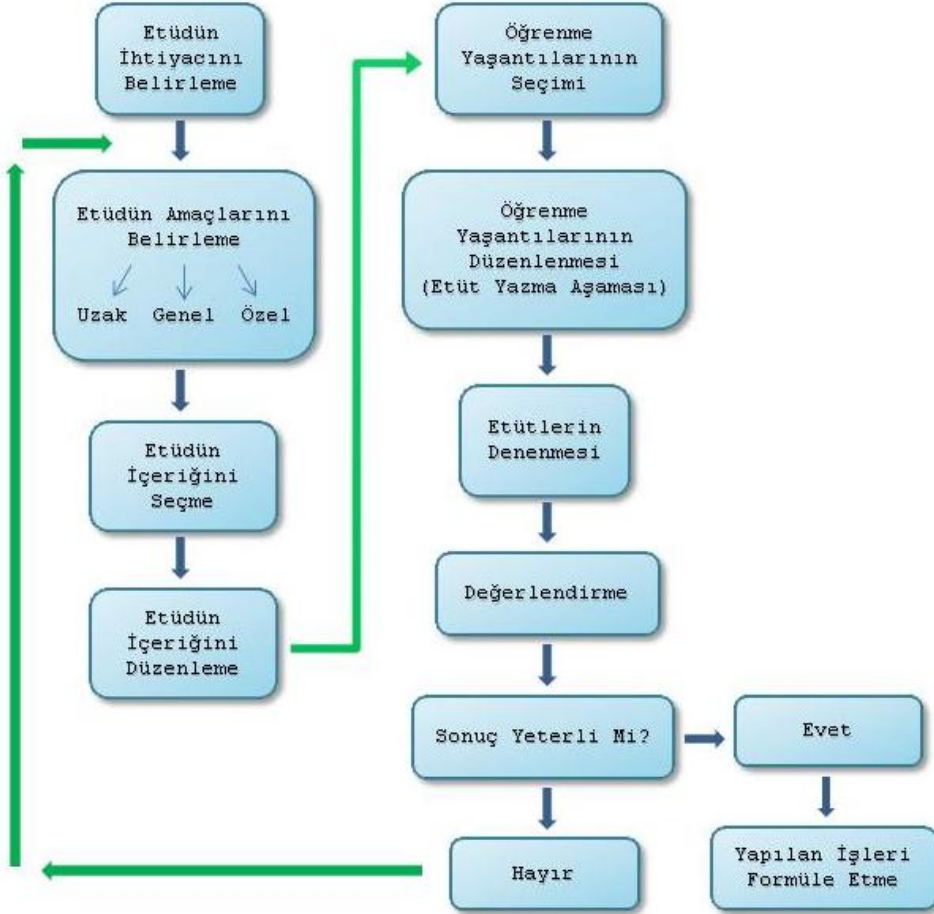
Etütler, belirli ihtiyaçlara, belirli bir zorluğun çözümüne ve belirli hedeflere yönelik yazıldığına göre, bir etüt tasarlarken aşağıdaki temel programlama basamaklarından yola çıkmanın uygun bir yaklaşım olduğu düşünülebilir.

Bunlar:

- Etüt yazımı için ihtiyaçların belirlenmesi,
- Bu ihtiyaçların çözümüne yönelik uzak amaç, genel amaç ve özel amaçların saptanması,
- Bu amaçlara yönelik içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi,
- Öğrenme yaşantılarının seçilip düzenlenmesidir.

Şekil 1'de Taba-Tyler Program Geliştirme Modeli temel alınarak oluşturulan Etüt Yazma Modeli görülmektedir.

ETÜT YAZMA MODELİ

Şekil 1. Etüt Yazma Modeli

(Figure 1. Etude Writing Model)

(Taba-Tyler Modeli'nden uyarlanmıştır (Demirel, 2009: 47)).

4. BULGULAR VE TARTIŞMALAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

4.1. Etüt Yazma Modeli (Etude Writing Model)

Etüt Yazma Modeli; etüdün ihtiyacını belirleme, etüdün amaçlarını belirleme, etüdün içeriğini seçme, etüdün içeriğini düzenleme, öğrenme yaşantılarının seçimi, öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi, etütlerin denenmesi, değerlendirme ve yapılan işlerin formüle edilmesi (raporlaştırma) aşamalarından oluşmaktadır.

4.1.1. İhtiyaçları Belirleme (Determination of Needs)

İhtiyaç, savunmaya değer bir amacın gerçekleştirilmesi için gerekli ve yararlı husus ya da güçlü istek anlamına gelir (Demirel,

2009: 78). Etüt yazma sürecinde öncelikle ihtiyaç analizi yapılır. İhtiyaç Analizi, gerekli önlemleri almak amacı ile kişilerin ya da kümelerin gereksinmelerinin incelenmesidir.

İhtiyaç analizi;

- Etüt oluşturmada izlenecek yolların belirlenmesine ve yapılacak çalışmaların neler olacağına ortaya konmasına yardımcı olur,
- Bestecilerin isabetli kararlar verebilmesi için gerekli olan bilgileri sağlar,
- Alınan kararların kabul görme oranını artırır,
- Etüdü oluşturan öğelerin doğru bir tasarımla birleşmesini sağlar,
- Besteleme sürecinde karşılaşılabilecek sorunların çözümünü kolaylaştırır.

4.1.1.1. İhtiyaç Belirleme Teknikleri (Methods for the Determination of Needs)

İhtiyaç analizi sürecinde, ihtiyaçları belirleme basamağında bir ya da daha fazla teknikten yararlanılabilir. Bu teknikler: Anket, Gözlem, Meslek Analizi, Ölçme Araçları-Testler, Görüşme-Grup Toplantıları, Kaynak Tarama ve Analiz'dir.

• Anket (Questionnaire):

Tekniğin en büyük amacı konu ile ilgili seçilmiş uzmanlar grubunun akılcı bir yaklaşımla ortak görüşlerinin alınması, bir anlamda ortak görüş sağlanması çabalarıdır (Demirel, 2009: 86-89). Anket tekniğinden, alandaki etüt ihtiyacını ve etütlerin içeriğini belirlemek amacıyla faydalanılabilir. Etüt yazmaya hazırlık aşamasında, anket hazırlama tekniğine uygun olarak oluşturulan ölçek, konu ile ilgili alan uzmanları tarafından cevaplanır. Anketlerden elde edilen bulgular sonucunda etütün içeriği oluşturulur.

• Gözlem (Observation):

Gözlem tekniği, etüt yazma sürecinde, genellikle eğitimciler tarafından kullanılabilir. Etüt bestelemeye temel olarak bestecinin gözlemleri oldukça önem taşımaktadır. Örneğin, öğrencilerin bir eseri seslendirirken, aynı noktalarda benzer yoğunlukta hata yaptıkları gözlemleniyorsa, buradaki teknik zorluğun çözümü için etüt yazma yoluna gidilebilir. Gözlem yaparken doğal gözleme başvurulması oldukça önemlidir. Bu tekniğin pozitif yönü öğrencilerin doğal ders, konser ya da sınav ortamında gözlemlenmesi ve öğrencilerin amaçları, sosyal ortamları, okul alışkanlıkları ve yaşam tarzlarının da dikkate alınarak etütlerin oluşturulabilmesidir.

• Meslek Analizi (Occupational Analysis):

Meslek analizi iş ortamında çalışan, alanlarında ustalaşmış bireyler tarafından yapılmalıdır (Demirel, 2009: 98). Meslek analizi süreci etüt yazma modelinde aşağıdaki gibi yer almaktadır:

- o Mesleğin belirlenmesi: Yazılacak olan etütler, hangi meslek grubunun problemlerini çözmeye yönelik olacak? (Sanatçı yetiştirilmesi, müzik öğretmeni yetiştirilmesi, hizmet içi verilen eğitimler v.b.)
- o Mesleğe ilişkin kaynakların gözden geçirilmesi: Belirlenen meslek grubunun karşılaştığı sorunların çözümü için yeterli kaynak var mı?
- o Araştırmada kullanılacak aracın geliştirilmesi: Uygulanacak etütlerin yazılması.
- o Aracı uygulama: Etütlerin uygulanması.

- o Bilgileri değerlendirme: Uygulama sonuçlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi.

Meslek analizi süreci, mesleğe yönelik tespit edilen ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların çözümüne yönelik hazırlanacak aday yetiştirme programlarının, hizmet içi programların, derslerin ve materyallerin içeriklerinin/öğelerinin saptanmasında kullanılır.

- **Ölçme Araçları-Testler (Measurement Tools-Tests):**

Müzik eğitimi alanında ihtiyaç analizi yapmak için, geliştirilen ölçme araçlarından yararlanılabilir. Örneğin, yapılan sınavlarda öğrencilerin genel olarak bir konu veya eser üzerinde sürekli başarısızlık göstermeleri durumunda, yeterli materyal bulunmuyorsa sorunları çözmeye yönelik etütler oluşturulabilir.

- **Görüşme-Grup Toplantıları (Interviews-Group Meetings):**

İhtiyaç analizi yapılırken en çok kullanılan tekniklerden biri de görüşme tekniğidir. Görüşmede öğrencilerin veya öğretmenlerin görüşleri bire bir sözlü olarak veya formlar yoluyla alınır. Bazı durumlarda görüşme grup toplantıları şeklinde de yapılabilir.

- **Kaynak Tarama (Literature Review):**

İhtiyaç analizi tekniklerinden kaynak tarama, ilgili literatürün taranması, konu ile ilgili varsa raporların ve tezlerin değerlendirilmesi, mevcut programın ve ders içeriklerinin incelenmesi aşamalarını kapsamaktadır (Demirel, 2009: 101).

- **Analiz (Analysis):**

Müziksel analiz, etütte yer alması gereken öğelerin belirlenmesinde başvurulabileceği en iyi yöntemlerden biridir. Müzikte çeşitli analiz yöntemleri bulunmaktadır. Analiz yöntemlerini teknik olarak *manüel analiz* ve *bilgisayar destekli analiz* olarak ayırmamız mümkündür. Bu alandaki araştırmacılar, elde etmek istedikleri bilgiye göre mevcut olan analiz yöntemlerini kullanabileceği gibi yeni analiz yöntemleri de geliştirebilirler. Analiz yönteminden pek çok araştırma konusunda faydalanılmaktadır. Bu araştırmalardan örnek verilecek olursa:

- o Bestecilerin besteleme üsluplarının belirlenmesi
- o Makamların veya usullerin bestecilere göre kullanım üslubunun belirlenmesi
- o Müzik türlerinin unsurlarının belirlenmesi
- o Etütlerde karşılaşılan teknik güçlüklerin belirlenmesi gibi konular gösterilebilir.

- **İhtiyaç Değerlendirme (Evaluation of Needs)**

İhtiyaç değerlendirme, bir kimsenin ya da örgütün gereksinimleri ile bu gereksinimlerin öncelik sıralarını belirleme amacı ile yapılan değerlendirmedir (Öncül, 2000: 494).

İhtiyaç değerlendirme, etüt oluşturmak amacıyla yapılan ihtiyaç analizi sürecinde çeşitli yöntemlerle elde edilen bilgilerin değerlendirilmesidir. Bilgilerin rapor edilmesi ve bilgilerin kullanımı basamaklarından oluşmaktadır.

- **Bilgilerin Rapor Edilmesi (Reporting Information):**

Belirlenen ihtiyaçların her biri için ayrı ayrı açıklayıcı bilgilerin yer aldığı rapor yazımı.

- o Bilgi toplama araçlarıyla elde edilen verilerin yorumlanması
- o Bilgilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan durumun belirlenmesi
- o Kullanılan kaynakların listesinin yapılması

- **Bilgilerin Kullanımı (Use of Information):**

Bu bölümde ihtiyaç değerlendirme sonuçları gözden geçirilerek ihtiyaçlar belirlenir ve bu ihtiyaçlara yönelik amaçların ve içeriğin oluşturulması aşamasına geçilir.

4.1.2. Etüdün Hedeflerini Belirleme (Setting the Goals of the Etude)

Eğitimin tanımında yer alan "bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik davranışlar kazandırma süreci" ifadesindeki "kasıtlı ve istendik davranışların gerçekleştirilmesi nasıl olabilir?" sorusuna ancak "planlı, düzenli ve özellikli işlemler dizini" ile bu davranış değişikliği gerçekleştirilir denilebilir. Bu bağlamda "özellikli davranış değişikliği" denilince de ilgili alanda öngörülen belirlenmiş hedefler olgusu gündeme gelmektedir. Bu olgu ise, eğitimde hedefler konusuna öncelikli önem verilmesinin gereğine dikkat çekmektedir (Karaağaçlı, 2002: 48). Hedef kavramı genel anlamıyla; amaç, maksat, erişilmek istenen sonuç, varılmak istenen yer ya da ulaşılmak istenen gaye anlamında kullanılmaktadır (TDK, 1998: 96). Eğitimde hedefler genelde yetiştirilecek insan özelliklerini belirleyen ifadelerdir. Özelden ise, yeterliğe dayalı, gözlenebilir ve denenebilir öğrenci özellikleridir (Karaağaçlı, 2002: 50).

Eğitimde hedefler genelden özele doğru üçe ayrılır. Bunlar uzak hedefler, genel hedefler ve özel hedefler olarak adlandırılır. Bu ayırım şöyle açıklanabilir:

- **Uzak Hedefler (Long-Term Goals):**

Eğitimde uzak hedefler, o ülkenin politik felsefesini yansıtır. Devletin vizyonu olarak da tanımlanan uzak hedefler, bir anlamda olması düşünülen ve tasarlanan ulusal kimlik belirlemesini öngörür. Uzak hedefler, eğitim, ekonomi ve politika gibi alt sistemleri etkileyen, biçimlendiren kılavuzlardır (Sönmez, 2008: 30).

Dünya müzik platformunda ulusların isimleriyle anılan ekollere bakıldığında; on sekizinci yüzyılın ortalarına kadar, Almanya, İtalya ve Fransa, müzik denilince akla gelen ilk üç millet olma durumundaydı. On dokuzuncu yüzyılda ise, her memlekette ortaya çıkan milliyetçilik akımının da etkisiyle farklı müzik ekolleri ortaya çıkmıştır. Rus, Polonya, Çek, İskandinavya, Hollanda, İsviçre, Belçika, Macar, İspanyol, İngiliz, Balkan ve Amerikan okulları müzik eğitimi ve üretiminde egemen olmaya başlamışlardır (Ataman, 1947: 327). Tarihsel süreç içerisinde, ekol sahibi ülkelerin, hedeflerini doğru belirleyerek eğitim sistemlerini ve dolayısıyla müzik eğitimlerini düzenledikleri, bestecilerinin kendi müziklerini geliştirmek adına ulusal ezgilerinden hareketle eserler verdikleri, kendilerine ait ulusal müziklerini içeren etütlerin ve çalgı metotlarının bulunduğu gözlenmektedir. Öyle ki çalgı eğitiminde tüm müzisyenler bu başarılı ekollerin etütleri, metotları ve eserleriyle eğitim yapmakta ve repertuar oluşturmaktadırlar. Bu durum, uzak hedeflerin doğru ve değişmez olgular biçiminde belirlenmesinin eğitimde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

- **Genel Hedefler (General Goals):**

Eğitimde genel hedefler, uzak hedeflerin daha ayrıntılı olarak somutlaştırılmış şeklidir. Uzak hedeflerle uyumlu ve tutarlı olmalıdır. Genel hedeflerden yola çıkılarak eğitim sistemi içinde yer alan değişik düzey ve türdeki eğitim kurumlarının yani okulların hedefleri belirlenir (Sönmez, 2008: 30, Karaağaçlı, 2002: 52).

Etüt yazma sürecinde, yazılacak etütlerin hedeflerini belirlerken; öncelikle hangi düzey ve türdeki eğitim kurumuna; genel, mesleksel, özgen müzik eğitiminden hangisine hitap edeceğinin doğru

olarak saptanması gerekmektedir. Her bir düzey için yazılacak etütlerin hedefleri, yapısı, yaklaşımı farklı olmalıdır.

- **Özel Hedefler (Special Goals):**

Öğrenciye kazandırılması öngörülen özellikler ile ilgili hedeflere özel hedefler denilmektedir. Özel hedefler, planlı olarak öğrencilere kazandırılacak davranışsal özelliklerdir. Davranışsal özellikler temelde; bilgi, beceri ve tutum olmak üzere üç alanda sınıflandırılmaktadır. Eğitsel hedeflerin aşamalı olarak sınıflandırılmasında Benjamin S. Bloom ve arkadaşları tarafından ortaya konulan sınıflama kullanılmaktadır. Bunlar, bilişsel, devinişsel ve duyuşsal alan hedefleri olarak geliştirilmiştir.

Etüt yazma aşamasında, yazılacak etütle öğrencilerin kazanmasını beklediğimiz davranışları belirlerken, bu davranışların basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene doğru sıralanmasına, etütlerde de öncelikle öğrencilerin rahat çalabilecekleri kolay pasajlardan zor pasajlara geçilmesine dikkat edilmelidir. Her etüt zor teknik pasajları içermeyebilir. Melodik etütlerde de öğrencilerin kolay melodik pasajlardan zor yorumlanan pasajlara geçişi kademeli olarak sağlanmalıdır.

4.1.3. İçeriğin Seçilmesi (Selection of Content)

İçerik seçiminde öncelikle nelerin öğretilmesi gerektiğine yanıt aranmalıdır. İçeriğin seçilmesi, ihtiyaçlara ve hedeflere göre içeriğin belirlenme aşamasıdır. Etütlerin hangi unsurlardan oluşması gerektiği içerik seçimi ile mümkün olmaktadır.

Etütler güvenilir bilgileri içeren eğitim materyalleri olmalıdır. Güvenilir bilgi; ilkeleri açık ve temellenmiş, her durumda uygulanabilen ve değerlendirilebilen, boyutları kendini açıklamada yeterli olan bilgidir. Bu açıdan geçerli bilgi "dayanıklı", güvenilir bilgi de "sağlam" olarak nitelendirilir.

Yazılacak etütlerin içeriğinin seçilmesi çok önemli bir konudur. Tüm bu çalışma basamakları doğru içeriğin seçilmesi amacıyla yapılmaktadır. İçeriği doğru seçilmiş ve düzenlenmiş bir etüdün, amaca yönelik beklediğimiz davranışlara ulaşmamızda etkili olacağı doğaldır. Etütlerin içeriği, ihtiyaç analizi sürecinde kullanılan değişik yöntem ve tekniklerden elde edilecek sonuçlarla belirlenmektedir. İçeriğin seçilmesi aşamasında, çalgıda bir pozisyon sorunun çözülmesine yönelik etütlerin içeriği gözlem yoluyla belirlenebileceği gibi, bir eserdeki pasajların kolay çalınmasına yönelik etütlerin içeriği de analiz yöntemiyle belirlenebilir. Bu sebeple ihtiyaç analizinde kullanılacak yöntemlerin doğru seçimi içeriğin de kolay ve doğru olarak seçilmesine sebep olur.

4.1.4. İçeriğin Düzenlenmesi (Arrangement of Content)

Bu aşamada, etüdün içeriğinin seçilmesi sürecinde elde edilen veriler düzenlenir. Genellikle tercih edilen düzenleme; basitten karmaşığa, özelden genele bazen de genelden özele, birbirini tamamlar nitelikte olmasıdır. İçerik öğeleri, hedeflere yönelik ve öğrencilerin eğitim ve algılama düzeyine uygun olmalıdır. Belirlenen hedefler doğrultusunda içerik öğeleri gruplanır. Hangi öğenin nasıl ve ne şekilde kullanılacağına karar verilir.

Öğelerin seçiminde dikkate alınacak ölçütler; kullanım sıklığı, nitelik, önemlilik, evrensellik, verimlilik, zorluk ve eğitsel gereklilik olarak sayılabilir (Demirel, 2009: 146).

- **Kullanım Sıklığı (Frequency of Use):**

Etütler bestelenirken sık karşılaşılan öğelerin kullanılması; bireyin bilgi, tutum ve becerilerini geliştirmesine, davranışı bir

alışkanlık haline dönüştürmesine ve hayat boyu karşısına çıkacak değişik eserleri kolaylıkla yorumlayabilmesine olanak tanıyacaktır. Bu sebeple ilgili literatürün iyi incelenmesi ve elde edilen verilerle sık karşılaşılan verilerin harmanlanarak kullanılması etütlerin başarısını ve etki alanını artıracaktır.

- **Nitelik (Nature):**

Nitelikle ilgili ölçü, popüler konular seçmekten çok araştırmalar sonucunda ortaya çıkmalıdır (Demirel, 2009: 146). Popüler konular gelip geçici, hızlı tüketilen konulardır. Bu sebeple öğelerin, sürekli karşılaşılan ve karşılaşılabilecek sorunlara yönelik nitelikli konulardan seçilmesi gerekmektedir.

- **Önemlilik (Significance):**

Önemli durumlarda yararlı olan bilgi, tutum ve beceriler kullanım sıklığı az olsa bile üzerinde durulması gereken unsurlardır (Demirel, 2009: 146). Etüt yazma aşamasında yapılacak araştırmalar sonucunda düşük kullanım sıklığına sahip veriler elde edilebilir. Çünkü müzikte, az karşılaşılan ama mutlaka çözülmesi gereken unsurlar sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bunlar çalgıda parmak değişimi, az kullanılan bir aralığın çalınma problemi ya da az kullanılan bir ritim kalıbı olabilir. Besteci nadir görülen bu durumu etüt ve araştırmalarla çözmek isteyebilir. Bu öğenin kullanılması bestecinin amacına bağlıdır.

- **Evrensellik (Universality):**

Uzun süre insanlara yararlı olan bilgi, tutum ve beceriler ortaya yeni çıkanlardan daha değerlidir. Aynı şekilde, daha geniş coğrafi alan üzerinde yararlı olan bilgi, tutum ve beceriler de sınırlı bir bölgedekinden daha değerlidir (Demirel, 2009: 146). Etütler ne kadar geniş ve köklü konu alanına sahip olursa, o kadar değerli olacak ve geçerliliği uzun yıllar devam edebilecektir.

- **Verimlilik (Efficiency)**

Eğitimde verimlilik kuramı, sekiz öğrenme modelini esas alan (Caroll 1963, Cooley-Leinhardt 1975, Bloom 1976, Harnischfeger-Wiley 1976, Benett 1978, Gagne 1977) yüzlerce araştırmanın meta analizi sonucunda Walberg tarafından ileri sürülmüştür. Bu sekiz ekolde öğrenme modeli birbiriyle karşılaştırılarak, farklılıkları ortaya konmuştur. Walberg, kuramını geliştirirken, mevcut modellerdeki öğrenci davranışlarını ve öğretimini içine alan "öğretimin kalitesi, öğretime ayrılan zaman, güdüleme ve öğrenci yeteneği" gibi temel dört faktöre ek olarak "ev, sınıfın sosyal ortamı, okul dışındaki akran grupları ve okul dışındaki boş zamanların değerlendirilmesi" gibi çevresel faktörlere de yer vermiştir (Akkoyunlu ve Gücüm, 1988: 125).

Çalgı eğitiminde de verimliliği artırmada; öğretimin kalitesi, öğretime ayrılan zaman, güdüleme, öğrenci yeteneği, ev çalışma ortamı, okul ortamı, akran grupları ve boş zamanların değerlendirilmesi gibi faktörler önem taşımaktadır. Ancak tüm bunların yanında doğru bir çalgı çalışma yöntemine ve zaman planlamasına sahip olmak da verimliliği artırmada önemli bir faktördür.

Çalgı eğitiminde etütler, teknik beceriyle birlikte deşifre becerisi kazandırma, hızı geliştirme ve müzik duygusunu artırma gibi işlemlere sahiptir (Ercan, 2008: 96). Bu nedenle etütler, sonuca hızla ulaştırması bakımından öğretimin kalitesini artırır ve öğretime ayrılan zamanın etkili bir şekilde kullanılmasını sağlar. Aynı zamanda öğrencilerin eserlere kolaylıkla hazırlanması ve eser içinde karşılaşılan güçlüklerin kolayca aşılması sağlanır. Etütlerin

verimliliği artırıcı yöndeki katkısı yadsınamaz ve etütlerin yer almadığı bir çalgı çalışma programı düşünülemez.

- **Zorluk (Difficulty):**

Etütler, öğrencilerin hem rahatlıkla deşifre yapabileceği özelliğe sahip olmalı hem de yeni karşılaştıkları zorlukları çözebilecekleri çalışmaları kapsamalıdır. Bu nedenle farklı düzeylere ve zorluk derecelerine yönelik yazılabilirler. Eğer kazandırılması beklenen davranışlar öğrenci algısına ve seviyesine göre zorlayıcıysa, aynı hedef üzerinde kolaydan zora doğru birkaç etütle hedeflenen davranışın kazandırılması yoluna gidilmelidir.

- **Eğitsel Gerekliklik (Educational Necessity)**

Bir araştırma sonucunda, eğer etüt yazımına ihtiyaç duyuluyorsa, bu ihtiyacın geniş kitlelerin yaşadığı sorunların çözümüne yönelik olması, etüdün eğitsel gerekliliğini artıracaktır. Yazılan etütlerle, belirlenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı, kısa dönemde ölçme ve değerlendirme aşamasıyla, uzun dönemde ise etütlerin eğitim sürecinde yıllar itibarıyla kullanılması ve dönütlerinin alınmasıyla belirlenebilir. Eğitsel açıdan yüksek gerekliklik arz eden etütlerin eğitime katkıları daha fazla olacağı gibi, acil sorunların çözümüne de katkıda bulunabilecekleri düşünülebilir.

4.1.5. Öğrenme Yaşantılarının Seçimi (Selection of Learning Experiences)

Bireyler farklı öğrenme stillerine sahiptir. Ortak noktalardan biri ise her bireyin bildiği kavramlardan bilmediği kavramlara geçişinin daha kolay olduğudur. Etütler yazılırken, öğrencilerin bildikleri öğelerin kullanılması ve kademeli olarak bilmedikleri öğelerin verilmesi, hem etüde olan ilgiyi artıracak hem de etüdün daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır. İleri düzeyde etütler bestelenirken, farklı müziksel öğeleri içeren, tahmine ve yorumlamaya uygun pasajlarla öğrencileri düşünmeye yönlterek; ezberlemek yerine konuları anlamalarını sağlamaya yönelik öğrenme oluşturulmaya çalışılabilir.

4.1.6. Öğrenme Yaşantılarının Düzenlenmesi (Arrangement of Learning Experiences)

- **Kuramsal Bilgilerin Verilmesi (Providing Theoretical Knowledge):**

Etüt çalışma süreci öğrencilerin bireysel olarak yürüttükleri bir faaliyet olmakla beraber, etüdün doğru çalışılıp çalışılmadığı ve belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının kontrolü eğitimcilerle yürütülmesi gereken bir durumdur. Bu sebeple, yazılan etütlerin açık ve öğrenci tarafından rahatlıkla anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir.

Öğrenciler etütlerde yeni kavramlarla karşılaşabilirler ya da konu hakkında temel bilgilere ihtiyaç duyabilirler. Bu tür kuramsal bilgiler öğretmen tarafından verilmeli ve planlı olarak anlatılmalıdır. Bu tür bilgilerin verilmesinde dizgeli eğitim sistemine göre planlanmış bir eğitim programı kullanılabilir.

- **Etüt Besteleme (Etude Composition):**

Eser yaratımında çeşitli besteleme teknikleri bulunmaktadır. Bu tekniklerden hangilerini kullanacağı bestecinin tercihinin kalan bir konudur. Her bestecinin eser bestelerken kendine özgü bir üslubu ve farklı amaçları vardır. Bestecinin yarattığı eser hem duygularını ifade etmeli, hem de eserinin kurgusundaki sanatsal doğruluk isteğini doyurmalıdır (Say, 1985: 728).

Eser besteleme ile etüt besteleme arasında amaç yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Eser besteleme sanatsal kaygıları daha fazla barındırırken, etüt besteleme çalgıda karşılaşılan teknik zorlukları çözmeye yönelik kaygıları daha fazla taşıyarak çalgı eğitimine yönelik amaçlar içermektedir. Etütlerde amacın esas alınması, bir başka ifadeyle amaca yönelim, besteleme özgürlüğünü kısıtlarmış gibi görünse de aslında besteciyi rahatlatan bir olgudur. Bestecinin amacını, amaca yönelik ne yapacağını ve hangi öğeleri kullanacağını bilmesi, ortaya çıkacak ürünü rastlantısallıktan kurtaracaktır. Eğitim materyali olarak kullanılabilir bir ürünün ise rastlantısallık içermesi eğitimsel açıdan kabul edilemez.

Tanrıkorur (2003) Osmanlı Dönemi Türk Musikisi adlı eserinde, "bestekâr, öbür güzel sanat dalları mensupları gibi, ilhamını içinden gelen her türlü vasıta ile - mevcut kurallara uyararak veya yepyeni kurallar koyarak- ifadede sınırsız özgürlüğü olan bir yaratıcıdır. Ama araştırmamızın sonucunda ortaya çıkan nisbetler de bu hür sanatkârların eserlerinden elde edildiğine göre, bu sadece bir tesadüf müdür, bir tür gelenek alışkanlığı ya da tutuculuğu mudur, yoksa belli bir teknik dayanağı var mıdır?" sorusuyla eser bestelemeye rastlantısallık, gelenek alışkanlığı ve teknik dayanak faktörlerini tartışmıştır.

Tanrıkorur'un da belirttiği gibi sanatçıların eserlerinde tespit edilen ortak noktalar, rastlantısallık etmeninin olasılığını oldukça düşürmektedir. Öyle ki günümüzde rastlantısallık dendiği zaman aklımıza gelen ve adından çok sık söz edilen bir besteleme tekniği olan algoritmik kompozisyonun bile tamamen rastlantısal olduğu söylenemez. Algoritmik kompozisyon, rastlantısal olarak besteler üretme şekli olmakla beraber, bu stokastik süreçte kullanılan Markov zincirleriyle belirlenen istatistiksel veriyle seçilmiş öğelere (ses, aralık, ritim, tessitura) yer verilen bir besteleme yöntemidir (Yalçinkaya, 2004: 12). Bu durum ise, rastlantısal olarak meydana gelen ezgilerde bile programlı bir sürecin varlığını göstermektedir.

4.1.7. Etütlerin Denenmesi ve Değerlendirme (Trial and Evaluation of Etudes)

Etütlerin denenmesi süreci, etütlerle hedeflenen/beklenen değişimin kontrol edilme sürecidir. Bu sürecin doğru bir şekilde planlanması ve ihtiyaca yönelik geçerli bir ölçme aracının oluşturulması, sağlıklı sonuçlar elde edilmesi ve doğru bir değerlendirme yapılması açısından oldukça önem taşımaktadır. Zira müziksel performansın ölçülmesi oldukça önemli ve zor bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müzik eğitiminde bireyin çalma ve söyleme alanında sergilediği davranışlar müziksel performans olarak adlandırılmaktadır. Çalma ve söyleme aşamaları bireyin psiko-motor becerilerini sergilediği bölümdür (Atak Yayla, 2004: 464). Erden ve Akman' a (1998) göre "duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması sonucu ortaya çıkan davranışlar psiko- motor" olarak adlandırılmaktadır.

Çalgı eğitiminde amaçlanan bireyin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışlarının birlikte koordine edilerek geliştirilmesidir. Genelde çalgı eğitiminde en çok koordine olan davranışlar psiko-motor davranışlardır (Atak Yayla, 2000: 12).

Psiko-motor davranışların doğru, birbiriyle koordineli, hızlı ve otomatik olarak yapılmış şekline beceri denir (Fidan,1986 akt. Erden, Akman 2001: 212). Çalgı çalışma sürecinde psiko-motor davranışların beceri haline getirilmesi hedeflenmektedir. Çalışma sürecinde kendi kendimize öğrendiğimiz bazı davranışlar da planlı eğitim ile beceri haline dönüşebilir. Psiko-motor beceriler genellikle birden çok duyu organı ve kasın koordinasyonu ile sağlanan karmaşık davranışlar

bütünüdür. Tek bir kasın çalışması ile meydana gelen davranışlar beceri olarak nitelendirilmezler (Erden, Akman 2001: 212).

Psiko-motor davranışların ölçülmesinde, iyi bir performans ölçümü yapabilmek için bazı temel işlemleri uygulamak gerekmektedir. Bunlar;

- o Beceriye ölçmek amacıyla önce süreç ve sonuç yönünden öğrencide bulunması istenen özellikler belirlenmelidir.
- o Belirlenen özellikler gözlenebilir davranışlara çevrilmeli ve listelenmelidir.
- o Öğrencide istenilen davranışları gözlemek için gereken test durumları sağlanmalıdır.
- o Belirlenen davranışları gözlemek için uygun ölçek geliştirilmeli ya da daha önce geliştirilmiş, geçerliği ve güvenilirliği ispatlanmış bir ölçek kullanılmalıdır (Öztürk, 2007: 88).

Uygun ölçekle yapılan deneme süreci sonundaki değerlendirme ile etütlerin belirlenen hedefleri hangi oranda gerçekleştirdiği ortaya konulmaktadır. Uygulama sırasında karşılaşılan yeni durumlar ve düzeltmeler var ise etütler yeniden düzenlenebilir. Tüm aşamalar kontrol edilerek rapor hazırlanır. Deneme süreci sonunda sonuçlar yeterli çıkmaz ise amaçların belirlenmesi aşamasından itibaren yapılan işlemler tekrar kontrol edilmelidir. Amaçlara uygun öğelerin seçimi aşaması ve deneme süreci tekrar gözden geçirilerek, modelin her basamağı dikkatle kontrol edilerek tekrar uygulanmalıdır.

5. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

Çalgı eğitimi, müzik eğitiminin en önemli boyutlarından biri olup, programlı ve planlı olarak yürütülmesi gereken bir süreçtir. Çalgı eğitiminde belirlenen hedef ve davranışlara etütler yoluyla ulaşmak tercih edilen ve sağlıklı bir yoldur. Çalgı eğitiminde her çalgıya ve düzeye yönelik özel olarak yazılan (bestelenen) etütler, teknik ve müziksel sorunların çözülmesinde ve çalgı tekniğine yönelik becerilerin kazanılmasında çok önemli materyallerdir. Bu sebeple etüt yazımına hedefleri olan ve programlanması gereken bir süreç olarak yaklaşılması gerekmektedir.

Eğitimde program geliştirme modellerinden en yaygın olarak kullanılan, *Taba-Tyler Program Geliştirme Modeli*'nin uyarlanmasıyla oluşturulan *Etüt Yazma Modeli*, etüt besteleme sürecini düzenleyerek kolaylaştırmakta ve bilimsel temellere dayandırmaktadır.

Yalçinkaya (2010) tarafından yapılan doktora tez çalışmasında, "*etüt yazma modeli kullanılarak oluşturulan etütlerin eserleri seslendirme başarısına etkileri*"ne ilişkin ortalama değerlendirme puanları genel ortalamalarının öntest sonucunda 1.94 ($SS = 0.450$) iken sontest sonucunda 4.20'ye ($SS = 0.224$) yükseldiği görülmektedir. Buradan, amaca yönelik yazılmış olan etütleri çalışmanın başarıya büyük oranda etkisi olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu çalışma, Etüt Yazma Modelinin bilimsel geçerliğe dayalı, sonuçları alınmış bir model olduğunu göstermektedir.

Modelin temel amacı, etüt besteleme sürecini düzenleyerek kolaylaştırmaktır. Bu modelde, amaçların belirlenmesi basamağı önemli bir yere sahip olup, etütün içeriğinin seçilerek besteleme prensiplerine uygun olarak düzenlenmesi temel hedefi oluşturmaktadır. Her modelde olduğu gibi bu modelin de başarıya ulaşması için kuşkusuz bazı şartlar gerekmektedir. Öncelikle modelin tüm basamaklarının sırasıyla ve tam olarak uygulanması çok önemlidir. Model içinde bulunan yöntemler arasında, kişilerin çalışmalarına uygun olanların kullanılmasıyla model daha işlevsel ve doğru olarak kullanılmış olacaktır. Etütlerin denenmesi aşaması, amaca ve duruma göre farklılık gösterebileceğinden, farklı deneme süreleri ve yöntemler kullanılarak yapılabilir. Bu bağlamda, Etüt Yazma Modelinin geliştirilebilir bir model olduğu söylenebilir. Özellikle çalgı eğitimcilerinin bu model

yoluyla alana yeni eserler kazandırması hem alandaki boşluğu dolduracak, hem de tam olarak ihtiyaca yönelik etütler yazılmasını sağlayacaktır.

NOT (NOTICE)

Bu makale, araştırmacı tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı'nda 2010 yılında tamamlanan "Flüt Eğitiminde Geleneksel Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Oluşturulan "Etüt Yazma Modeli" ve Bu Modelle Bestelenen Özgün Etütlerin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkileri" başlıklı doktora tezinden oluşturulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Ataman, A.M., (1947). Musiki Tarihi. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
2. Akkoyunlu, B. ve Gücüm B., (1988). Eğitimde Verimlilik Kuramı Üzerine. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: Sayı: 3, ss: 125 - 128.
3. Atak Yayla, A., (2000). Güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı flüt eğitiminde öğrencilerin psiko-motor alan hedef ve davranışlara ulaşma düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
4. Atak Yayla, A., (2004). Müziksel performansın ölçülmesi. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Isparta.
5. Cüceoğlu, G. ve Berki, T., (2007). Flüt eğitimine yönelik bir "etüt analiz modeli". Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 27, Sayı:1, ss: 227-235.
6. Demirel, Ö., (2009). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
7. Demirel, Ö., (2009). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
8. Ercan, N., (2008). Piyano Eğitiminde İlke ve Yöntemler. Sözkese Matbaası, Ankara.
9. Erden, M. ve Akman, Y., (2001). Gelişim Öğrenme-Öğretme. Arkadaş Yayınevi, Ankara.
10. Karaağaçlı, M., (2002). Mesleki Eğitim ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
11. Onuk, Ö., (2009). Köhler'in Op:33 Vol:2 4 numaralı flüt etüdünün analizi. Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. Cilt: 7, Sayı: 3, ss: 655-666.
12. Öncül, R., (2000). Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü. MEB Yayınları, Ankara.
13. Öztürk, M., (2007). Öğretimi Planlama-Uygulama ve Değerlendirme. Bizim Büro Basımevi, Ankara.
14. Say, A., (2005). Müzik Sözlüğü. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
15. Sönmez, V., (2008). Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı. Anı Yayıncılık, Ankara.
16. Tanrıkorur, C., (2003). Osmanlı Dönemi Türk Musikisi. Dergâh Yayınları, İstanbul.
17. Türk Dil Kurumu, (1998). Türkçe Sözlük I-II. (8. Basım). Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.
18. Yalçinkaya, B., (2002). 21.yüzyılda müzik eğitiminde çalgı öğrencilerinin temel psiko-motor alan davranışları üzerinde Alexander Tekniğinin etkisi. Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetlerinde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi, Ankara.

19. Yalçınkaya, B., (2004). Geleneksel Türk Sanat Müziği eserlerinin bilgisayar destekli istatistiksel analizi ve bir algoritmik kompozisyon örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
20. Yalçınkaya, B., (2010). Flüt eğitiminde geleneksel Türk müziği eserlerinin seslendirilmesine yönelik oluşturulan "Etüt Yazma Modeli" ve bu modelle bestelenen "Özgün Etütler" in öğrenci başarısı üzerine etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
21. <http://en.wikipedia.org/wiki/Etude> (23 Ekim 2011).